

Perspectief nodig voor de veenweide aanpak

Nu is de tijd van keuzes, daadkracht en duidelijkheid

“Aan de almaar voortschrijdende bodemdaling in de veenweidegebieden moet zo snel mogelijk een einde komen.” Dit stelt de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur in zijn advies, “Stop bodemdaling in veenweidegebieden”. “Voortgaan op het pad van de ontwatering is ‘economisch, ecologisch en maatschappelijk onverantwoord. Al twintig jaar wordt er gepraat over maatregelen en experimenten. Toch blijft grootschalige uitvoering van een aanpak van bodemdaling vaak nog achterwege. Ingrijpende beslissingen schuift men liever voor zich uit. De pilots blijven in een experimenteerfase hangen. Op lokaal niveau vinden partijen telkens opnieuw het wiel uit.”

De natuur- en landschapsorganisaties in Fryslân onderschrijven dit advies van harte. Sinds 2012 zijn zij in samenwerking met landbouw, recreatie, provincie, gemeenten en Wetterskip aan de slag om in gebiedsprocessen peilen te verhogen, kennis op te doen met pilots en instrumenten zoals de Grondbank en verdienmodellen te ontwikkelen. Daarmee is een unieke samenwerking ontstaan die ook landelijk als voorbeeld dient. Mede daarom heeft provincie Fryslân recent een toezegging gekregen van 22 miljoen euro om te investeren in de uitvoering.

De natuur- en landschapsorganisaties zijn van mening dat we de pilotfase zijn ontgroeid en dat we nu de aanpak breed kunnen en moeten uitrollen. Naar hun idee zullen Wetterskip, provincie en gemeenten nu een helder kader moeten bieden en keuzes moeten maken. In de eerste plaats om in het Friese veengebied (bijna 30 % van de Provincie, bestaande uit veenweide en veenmoeras) een diverse en veerkrachtige natuur te behouden met een hoge en kenmerkende biodiversiteit. Maar mede ook om perspectief te bieden voor een toekomstbestendige landbouw in de veengebieden. Een van de dingen die we afgelopen jaren geleerd hebben is: je kunt een agrarisch ondernemer niet vragen om zijn bedrijfsvoering te veranderen als er geen zicht is op een houdbaar verdienmodel. Je moet zekerheden en voorspelbaarheid voor de mensen die in beweging moeten komen onderdeel maken van de strategie en met voldoende ambitie en concrete maatregelen aan het werk.

Dat perspectief is er met de voorliggende veenweidevisie niet. Het plan blijft hangen in goede bedoelingen en vrijblijvendheid. Het ambitieniveau is veel te laag en geeft onvoldoende inzicht in het halen van de landelijke doelstelling van 1 megaton CO₂ reductiedoelstelling. Het plan lost de problemen niet op, maar schuift de problemen door. Met dit plan staan landbouw en natuur in de loop van deze eeuw letterlijk met lege handen. Nu kan dit tij nog gekeerd, mits er doortastend wordt gehandeld. We doen daarom een indringende oproep om het plan op onderdelen aan te scherpen:

- **Keuzes maken op gebiedsniveau:** zoals commissie Remkes in haar stikstofadvies al aangaf: niet alles kan overal. Vanuit het oogpunt van een efficiënt en toekomstbestendig waterbeheer zullen er per gebied keuzes gemaakt moeten worden. Gerealiseerd moet worden dat er onder meer rond Natura 2000 gebieden, die vaak ook stikstofgevoelig zijn, lage grondwaterpeilen niet langer houdbaar zijn: de kweldruk neemt in de landbouw neemt toe, verdroging in de natuurgebieden neemt toe en de natuurkwaliteit af. Daarom willen we dat er voor de overgangsgebieden rond natuurgebieden bufferzones worden ingericht. Dat schept helderheid en focus voor de (gebieds)aanpak.

- **Focus:** in het plan wordt gekozen voor de aanpak van die gebieden waar het veen dikker is dan 80 cm. Hier kunnen wij niet achter staan. Hierdoor vallen gebieden buiten de boot die vanuit natuuroogpunt belangrijk en uniek zijn. Vooral in gebieden aan de randen van de veengebieden zijn er kansen voor veenbehoud en -ontwikkeling. Daar komt kwel om hoog en zijn er mogelijkheden voor het behoud en herstel van veen. Dus ook om CO2 vast te leggen. Voorbeelden van deze gebieden zijn de beekdalen en richting het Drents plateau (bv de overgang van de Alde Feanen naar Aldegea en van Hurdegaryp naar het Bûtefjild).
- **Duidelijkheid:** het plan geeft niet duidelijk aan op welke wijze de voorgestelde 400.000 ton CO2-reductie in 2030 wordt gehaald. Dit is onderdeel van de landelijke doelstelling van 1 Mton. Wij vrezen dat, wanneer Fryslân niet aangeeft op welke wijze ze dit doel concreet gaat realiseren en hoe dit gemonitord wordt, de regio door het Rijk wordt overgenomen. Precies datgene waar het Planbureau voor nu al voor pleit. Wij vragen om expliciet op te nemen hoe dit doel wordt gerealiseerd en dragen daar graag concrete suggesties voor aan.
- **Integraliteit:** de aanpak van de veenweidegebieden was en is voor ons een voorbeeld hoe je doelen op het gebied van landbouw, klimaat, natuur en landschap kunt combineren. Hoewel op meerdere plaatsen in het plan wordt genoemd dat er de wens is om integraal te werken en kansen te koppelen is dit wat ons betreft nog veel te vrijblijvend. Naar ons idee missen we daardoor kansen (proces, financieel en inhoudelijk). Wij missen een gedegen analyse vanuit de verschillende invalshoeken, om de beste kansen voor multifunctionele ingrepen te selecteren. En die gezamenlijke analyse zien we nog niet plaatsvinden: in de praktijk maakt nog steeds iedereen zijn eigen lijstje vanuit zijn eigen opdracht. Zo zijn wij betrokken bij het de Regionale Energiestrategie, Stikstofaanpak, biodiversiteitsherstelprogramma, bossenstrategie en klimaat, Programma Natuur en nog meer. Sterk verkokerd dus en niet integraal.

De natuur- en landschapsorganisaties willen de komende jaren de naar hun mening bijzondere en goede samenwerking voortzetten en willen er alles aan doen om het veen te behouden en toekomstperspectief voor de landbouw te genereren. Zij zien kansen om ook in de natuurgebieden CO2 vast te houden en bij te dragen aan de provinciale doelstelling. Zij hebben in beeld gebracht waar de quick wins zijn waar op korte termijn extra vernatting mogelijk is. Het is echter aan de overheden om een helder kader te creëren en voldoende ambitie te tonen. Dat is er met het voorliggende plan niet. Dat kan en moet beter, daar zijn alle partijen bij gebaat! Als die wil er echt is, dan zetten wij er vol onze schouders onder.

Hans van der Werf

Directeur Friese Milieu Federatie

Mede namens It Fryske Gea, Landschapsbeheer Friesland, Bond voor Friese Vogelwachten, Natuurmonumenten